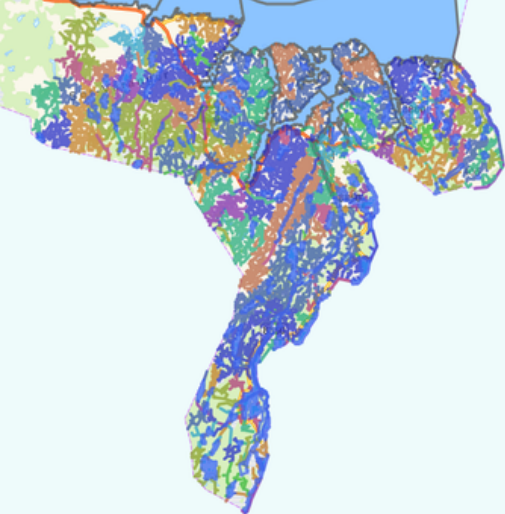

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

DIN VANNOMRÅDEKOORDINATOR: ELINE OHR

78 97 74 92

ELINEOHR@SVK.NO

[WWW.VANNPORTALEN.NO/
VANNREGIONER/NORSK-
FINSK/](http://WWW.VANNPORTALEN.NO/VANNREGIONER/NORSK-FINSK/)

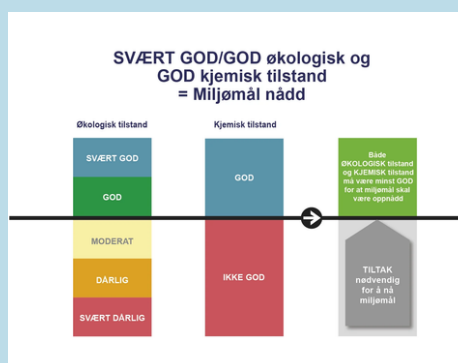
RÅDHUSET,
SØR-VARANGER KOMMUNE

Dette dokumentet gir en oversikt over miljøtilstanden og de menneskeskapte påvirkningene på vannmiljøet i Sør-Varanger kommune. Hensikten er å gi et raskt overblikk over hvor vi må gjennomføre tiltak og hvilke påvirkningsdrivere som tiltakene må rettes mot for å oppnå god kjemisk og økologisk tilstand i alle kommunens vannforekomster.

Ord og begreper vi bruker

Vannforskriften	Er Norges implementering av EUs vanddirektiv, og regulerer bærekraftig forvaltning av vannressurser. Målet er god økologisk og kjemisk tilstand i alle vannforekomster.
Vannforekomst	Er en avgrenset mengde med vann. Eksempelvis en bekk, en elv, en innsjø, et magasin, en kanal, en grunnvannsforekomst, en fjord eller en kyststrekning.
Hovedutfordringer	Er de største hindrene for et godt vannmiljø i kommunen. Felles forståelse gir et bedre grunnlag for samarbeid mellom sektormyndigheter og for oppdatering av vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet for 2028–2033.
Vann-nett	Er kunnskapsdatabasen vi bruker i arbeidet med vannforskriften i Norge. Her finner du informasjon om miljøtilstanden, påvirkningene og de planlagte tiltakene for de enkelte vannforekomstene.

Hva mener vi med «godt vannmiljø»?

Et vannmiljø regnes som godt når både den **økologiske** og **kjemiske** tilstanden er minst «**god**». Det innebærer at planter, dyr og mikroorganismer ikke er vesentlig påvirket av menneskelig aktivitet, og at vannressursene brukes **bærekraftig**.

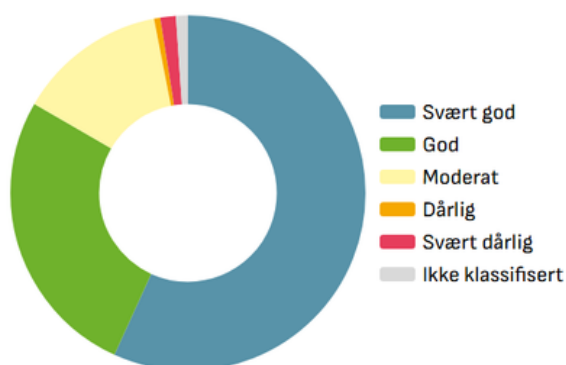
Ved moderat eller dårligere tilstand skal tiltak iverksettes for å forbedre forholdene – og tilstanden må ikke forringes ytterligere. Hver sektor må vurdere sitt bidrag til restaurering av vannmiljøet.

Noen vannforekomster er sterkt endret av viktige samfunnsfunksjoner, som vannkraft eller drikkevann. Disse kalles **sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)** og vurderes etter **økologisk potensial**, ikke vanlig økologisk tilstand. Sør-Varanger kommune har tre slike forekomster.

I Sør-Varanger har de fleste vannforekomster **god** eller **svært god tilstand**. Kun to har dårlig tilstand. Av de syv med definert kjemisk tilstand, har to god og fem dårlig tilstand.

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

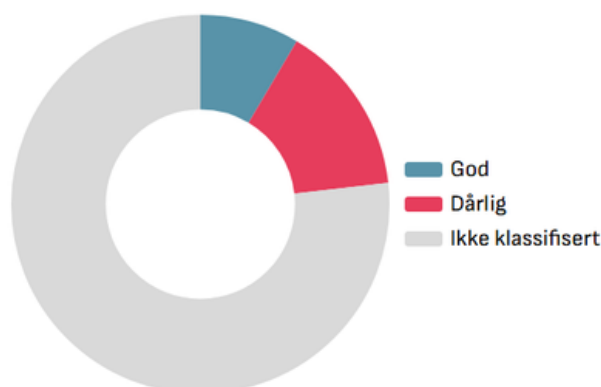
Økologisk

TILSTAND	ANTALL	PROSENT %
Svært god	201	56,8 %
God	94	26,6 %
Moderat	48	13,6 %
Dårlig	2	0,6 %
Svært dårlig	5	1,4 %
Ikke klassifisert	4	1,1 %
Alle	354	100 %

Oversikt over den økologiske tilstanden til alle naturlige overflate-vannforekomster i Sør-Varanger kommune. Kilde: Vann-nett, september 2025.

Kjemisk

TILSTAND	ANTALL	PROSENT %
God	33	8,5 %
Dårlig	57	14,7 %
Ikke klassifisert	298	76,8 %
Alle	388	100 %

Oversikt over den kjemiske tilstanden til alle naturlige vannforekomster i Sør-Varanger kommune. Kilde: Vann-nett, september 2025.

Hva bruker vi vannet til i Sør-Varanger?

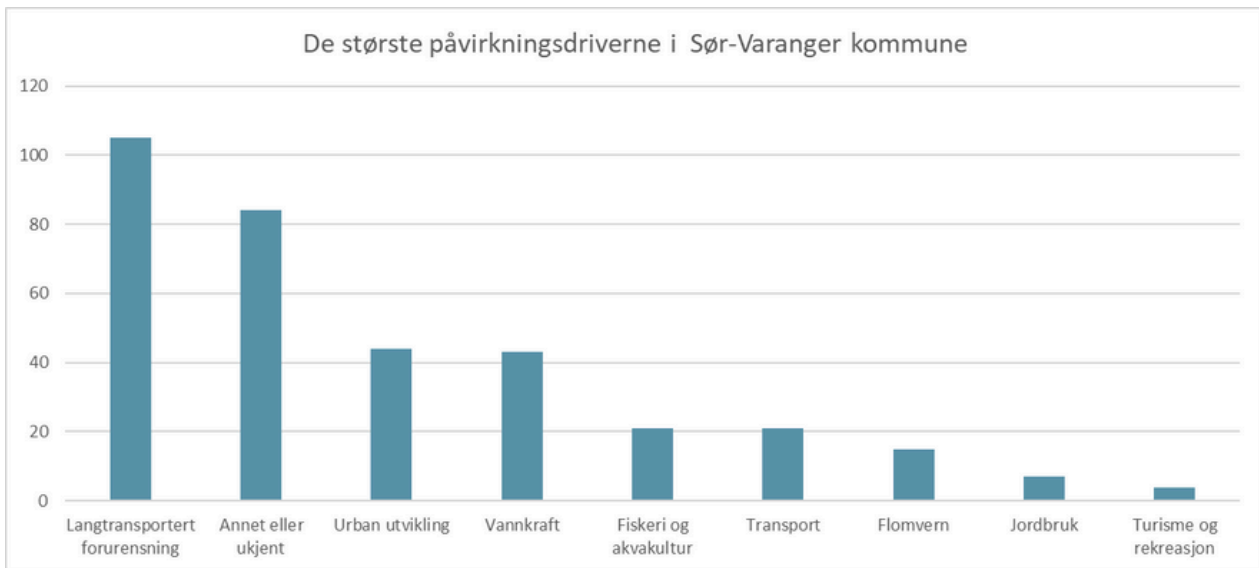
Sør-Varanger kommune inngår i vannområdene Pasvik og Neiden og har totalt **399 registrerte vannforekomster**, fordelt på 223 elver, 145 innsjøer, 20 kystvannsforekomster og 11 grunnvannsforekomster. Dette gir leveområder for et rikt mangfold av fisk, fugl og annet dyreliv, og er viktige ressurser for både friluftsliv, jakt og fiske.

I Sør-Varanger kommune utgjør vannforekomstene en viktig del av landskapet. Elver som Grense Jakobselv, Munkelva og Neidenelva er kjente lakseelver og inngår i lokal fiskeforvaltning med strenge reguleringer. Kystområdene langs Varangerfjorden er viktige leveområder for sjøfugl og storkobbe. I Pasvikdalen finnes store verneområder som Øvre Pasvik nasjonalpark og Pasvik naturreservat, med våtmarker og vannsystemer av internasjonal betydning. For lokalbefolkningen har vannområdene stor betydning for rekreasjon og matauk, og inngår samtidig som en sentral del av det samiske kulturlandskapet, der fiske, jakt og utmarksbruk har vært livsgrunnlag i generasjoner.

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

Hvilke aktiviteter påvirker vannet vårt?

Miljøtilstanden i vannforekomstene påvirkes i ulik grad av menneskelig aktivitet. Figuren nedenfor viser antall vannforekomster som er påvirket av hver driver i Sør-Varanger kommune. **Langtransportert forurensning, introduserte arter** (ligger under Annet eller ukjent), **urban utvikling** og **vannkraft** er de største påvirkningsdriverne.

Antall vannforekomster med påvirkning fra hver driver i Sør-Varanger kommune. Kilde: Vann-nett, september 2025.

Langtransportert forurensning

I Sør-Varanger er det registrert **106 vannforekomster** med påvirkning fra langtransportert forurensning. Av disse er **102 påvirket av tungmetaller**, **6 av sur nedbør**, og **3 av annen type langtransportert forurensning**. Tungmetaller utgjør dermed den klart største belastningen på vannmiljøet i kommunen.

Blant de berørte innsjøene er Store Valvatnet, som er påvirket av **sur nedbør** og har dårlig kjemisk tilstand. Elver som Karpelva og Kobbholmselva er registrert med stor påvirkningsgrad fra **tungmetaller** og klassifisert til dårlig tilstand. I Pasvikelva, særlig ved Bjørnevatnet og Skrukkebukta, er det også påvist stor grad av påvirkning fra tungmetaller, med **dårlig økologisk tilstand** og moderat til **svært dårlig kjemisk tilstand**.

Langtransportert forurensning stammer hovedsakelig fra luftbårne utslipp fra tidligere industri i Nikel, kombinert med sur nedbør. Dette har ført til forsuring og avrenning av tungmetaller til vassdrag, med konsekvenser for fisk, bunndyr og mikroorganismer. Belastningen reduserer biologisk mangfold, svekker næringsgrunnlaget og kan forringe økologiske funksjoner over tid. Selv om enkelte vannforekomster har god eller svært god tilstand, viser variasjonen at økosystemene responderer ulikt, og at det fortsatt er behov for overvåking og tiltak i områder med vedvarende belastning.

Antall vannforekomster påvirket av langtransportert forurensning:

- Stor grad 84
- Middels grad 4
- Liten grad 0
- Ukjent grad 18

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

Introduserte arter og sykdommer

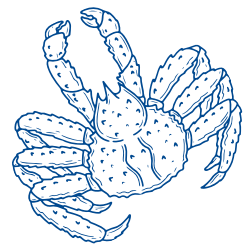
Til sammen **55 vannforekomster** i Sør-Varanger er registrert som påvirket av introduserte arter. **20** av disse er påvirket av **kongekrabbe**, blant annet Bugøynes havn, Bøkfjorden, Køfjorden, Langfjorden og Varangerfjorden. Alle er registrert med **stor påvirkningsgrad**, men økologisk tilstand varierer fra svært god til moderat. Dette kan tyde på at økosystemene er relativt robuste, eller at datagrunnlaget foreløpig er begrenset.

12 vannforekomster er registrert som påvirket av **pukkellaks**, blant annet Karpelva, Klokkelva, Neidenelva, Pasvikelva og Sandneselva. Påvirkningsgraden varierer fra liten til stor og økologisk tilstand fra svært god til dårlig.

23 vannforekomster, alle i **Pasvik**, er registrert som påvirket av **lagesild**. Eksempler på vannforekomster er Vaggatemstryket, Jordanfossen, Skrukkebukta og Fossevatn. De fleste av disse er registrert som sterkt modifiserte, med middels grad av påvirkning. Økologisk potensial er enten dårlig eller ikke klassifisert. Kjemisk tilstand varierer mellom ikke klassifisert og dårlig.

Kongekrabben påvirker bunnøkosystemet ved å spise store mengder bunndyr, noe som kan føre til redusert biologisk mangfold og endret næringsgrunnlag for fisk og andre arter. Dette kan over tid svekke økologiske funksjoner i fjord- og elvemunninger.

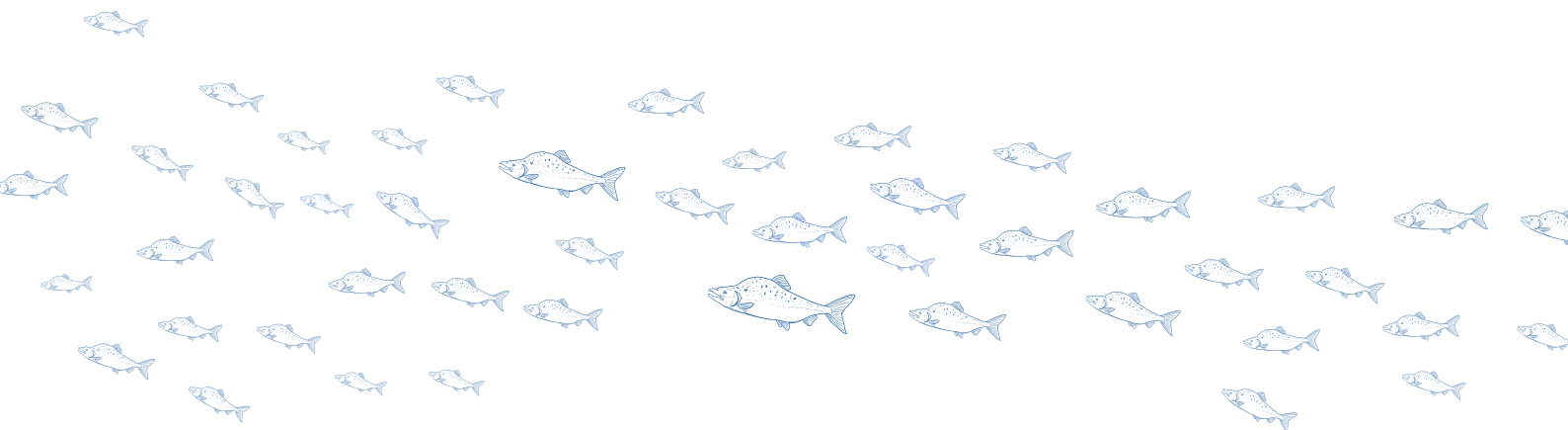
Pukkellaksen opptrer i store mengder, gyter raskt og kan fortrenge stedeigne laksefisk ved å konkurrere om gyteplasser. Etter gyting dør den, noe som fører til store mengder organisk materiale i vannet, med påfølgende risiko for oksygensvikt og spredning av sykdommer. I tillegg kan den raske oppblomstringen skape ubalanse i lokale økosystemer.

Antall vannforekomster påvirket av introduserte arter:

• Stor grad	26
• Middels grad	22
• Liten grad	4
• Ukjent grad	3

Lagesild opptrer i store bestander i innsjøer i Pasvikvassdraget, der den har etablert seg som fremmed art. Den konkurrerer med stedeigne arter som sik om næring i de frie vannmassene, og har flere steder fortrenget planktonsiken. Som effektiv planktonspiser kan lagesild redusere mattilgangen for andre arter, og endre næringskjeden ved å bli dominerende byttedyr for rovfisk. Dette kan føre til ubalanse i økosystemet og svekkede økologiske funksjoner. Arten er vurdert til svært høy risiko i Fremmedartslista, og den raske spredningen gir grunn til bekymring for det opprinnelige fiskesamfunnet i vassdraget.

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

Urban utvikling

I Sør-Varanger kommune er **43 vannforekomster** registrert som påvirket av urban utvikling. Dette gjelder både punktutslipp fra avløp og søppelfyllinger, diffus avrenning fra hytter og bebyggelse, samt uttak til drikkevannsforsyning. Flere vannforekomster er berørt av mer enn én påvirkningsdriver.

Avløp

Sør-Varanger kommune har totalt 10 kommunale avløpsutslipp, hvorav 7 har en form for rensing (mekanisk, slamavskiller eller biologisk). De resterende 4 utslippene, som finnes i Bugøynes, har ikke kommunal rensing, men abonnentene har egne septiktanker. Hovedutfordringene er knyttet til fellessystemer og hyppige overløp som fører til utslipp av urensset spillvann.

Antall vannforekomster påvirket av avløp:

• Stor grad	0
• Middels grad	0
• Liten grad	5
• Ukjent grad	27

Flere vannforekomster er registrert som påvirket av **punktutslipp fra renseanlegg** (bl.a. Bøkfjorden-midtre og Langfjorden-indre). I tillegg er mange vannforekomster påvirket av **diffus avrenning fra spredt bebyggelse og hytter**, blant annet i Bugøyfjorden, Bugøynes havn, Bøkfjorden, Jarfjorden, Langfjorden og Langfjordvatnet.

Avløpsløsninger fra hus og hytter utenfor det kommunale nettet er ofte gamle og utilstrekkelige. Slike utslipp tilfører næringssalter, organisk materiale og tarmbakterier, noe som kan føre til overgjødning, algevekst og dårligere forhold for fisk, bunndyr og andre vannlevende organismer. Det kan også gi redusert kvalitet på bade- og drikkevann.

- Den **økologiske tilstanden** varierer fra **svært god** til **moderat**, mens den **kjemiske tilstanden** ofte er klassifisert som **dårlig** eller **ikke klassifisert**. Enkelte innsjøer, som Litle Sametti og Litle Spurvvatnet, har svært god tilstand, mens kystvann som Bugøynes havn, Bøkfjorden og Langfjorden er vurdert til moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand.

Belastningen kan øke dersom tiltak uteblir, og kontroll med utslipp fra spredt avløp samt oppfølging av eldre avløpsløsninger er en sentral, men krevende, kommunal oppgave.

Søppelfyllinger

11 vannforekomster i Sør-Varanger er registrert som påvirket av punktutslipp fra **aktive eller nedlagte søppelfyllinger**. Dette gjelder blant annet Bugøyfjorden nord-vest bekkefelt, Fållejohka og Loken, som har fått vurderingen fra liten til stor påvirkningsgrad. Den **økologiske tilstanden** i berørte vannforekomster varierer fra **moderat** til **god**, mens den **kjemiske tilstanden** som regel er vurdert til **god**, men enkelte steder **dårlig** eller **ikke klassifisert**. Dette kan tyde på at økosystemene er relativt robuste, eller at datagrunnlaget foreløpig er begrenset.

Antall vannforekomster påvirket av søppelfyllinger:

• Stor grad	1
• Middels grad	2
• Liten grad	4
• Ukjent grad	4

Gamle avfallsdeponier kan lekke miljøgifter og næringsstoffer til nærliggende vannforekomster, særlig dersom de ikke er sikret mot avrenning. Risikoen er størst for eldre fyllinger i nærheten av sårbare elver og innsjøer. Det kreves oppfølging, kartlegging og eventuell opprydding for å hindre videre forurensning. Kommunen har et særskilt ansvar for å sikre at gamle avfallsplasser ikke utgjør en vedvarende miljøbelastning.

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

Vannkraft

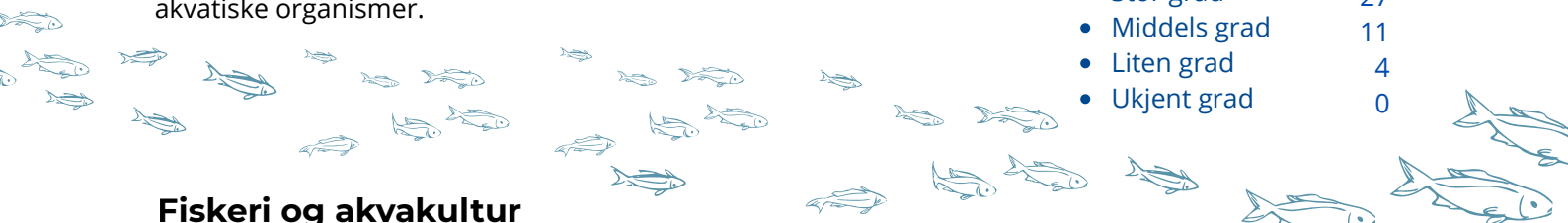
44 vannforekomster er påvirket av vannkraft i kommunen. Særlig i Pasvikelva med tilhørende innsjøer og bekker er det mange vannforekomster med registrert påvirkning av **hydromorfologiske endringer** eller av **dammer, barrierer og sluser**. De aller fleste er klassifisert som **sterkt modifiserte (SMVF)**.

Påvirkningsgraden er hovedsakelig satt til **stor**, og gjelder både innsjøer som Bjørnevatnet, Fjorvatnet og Langvatnet og elvestrekninger som Jordanfossen, Holmfoss og Kobbfoss. Reguleringen endrer vannføring, skaper oppdemming og gir vandringshindre for fisk.

Den økologiske tilstanden er ikke klassifisert, men vurdert ut fra økologisk potensial, som varierer fra godt (bl.a. Gárddajávri og Gearretjávri) til moderat og dårlig (bl.a. Fjorvatnet, Harefoss og Skrukkebukta). Enkelte steder, som nedstrøms Boris Gleb, er potensialet vurdert som svært dårlig. Den **kjemiske tilstanden** er registrert som **dårlig** eller **ikke klassifisert**.

Samlet sett utgjør vannkraften en betydelig og varig belastning i Pasvikvassdraget, der fysiske inngrep har endret elvas naturlige karakter og redusert leveområder for akvatiske organismer.

Antall vannforekomster påvirket av vannkraft:

• Stor grad	27
• Middels grad	11
• Liten grad	4
• Ukjent grad	0

Fiskeri og akvakultur

I Sør-Varanger kommune er både elver, innsjøer og kystvann påvirket av fiskeri og akvakultur. Påvirkningen er hovedsakelig knyttet til lakselus, rømt oppdrettsfisk, vannuttak for oppdrett og utslipp fra akvakultur.

En rekke elver, blant annet Neidenelva, Klokkelva/Veadjejhoka, Munkelva, Sandneselva og Ropelva, er registrert som **påvirket av lakselus**. Påvirkningsgraden er vurdert som **liten**, men dette kan likevel ha betydning for villaks og sjørretbestander. I Grense Jakobselv er det i tillegg registrert **rømt oppdrettsfisk**, som utgjør en trussel mot de naturlige laksebestandene.

Flere innsjøer, som Store og Litle Ropelvatnet, er påvirket av vannuttak og overføring for oppdrettsformål. For kystområdene er Varangerfjorden-indre og -ytte registrert som påvirket av diffus avrenning og utslipp fra oppdrettsanlegg, inkludert fôrrester, avføring og kjemikalier. Påvirkningen er vurdert som liten, men kan over tid forstyrre næringsbalansen i fjorden.

Antall vannforekomster påvirket av fiskeri og akvakultur:

• Stor grad	0
• Middels grad	0
• Liten grad	21
• Ukjent grad	2

Økologisk tilstand varierer fra **svært god** i flere elver og innsjøer, til **moderat** i noen vannforekomster med registrert rømt fisk. **Kjemisk tilstand** er ofte **dårlig** eller **ikke klassifisert**.

Samlet sett utgjør akvakultur en belastning på både ferskvanns- og kystvannforekomster i Sør-Varanger, særlig gjennom lakselus og rømt fisk, som også kan spre seg på tvers av kommunegrenser og påvirke bestander i naboområder.

HOVEDUTFORDRINGER I SØR-VARANGER KOMMUNE

Måloppnåelse

I Sør-Varanger kommune oppnår **55 vannforekomster** ikke miljømålet om **god økologisk tilstand**: 48 har moderat, 2 har dårlig og 5 har svært tilstand. De er hovedsakelig påvirket av introduserte arter, transport og avløp. En vannforekomst er ikke klassifisert.

90 vannforekomster har definert **kjemisk tilstand**. Av de har **33 god** og **57 dårlig** tilstand. 97 mangler klassifisering.

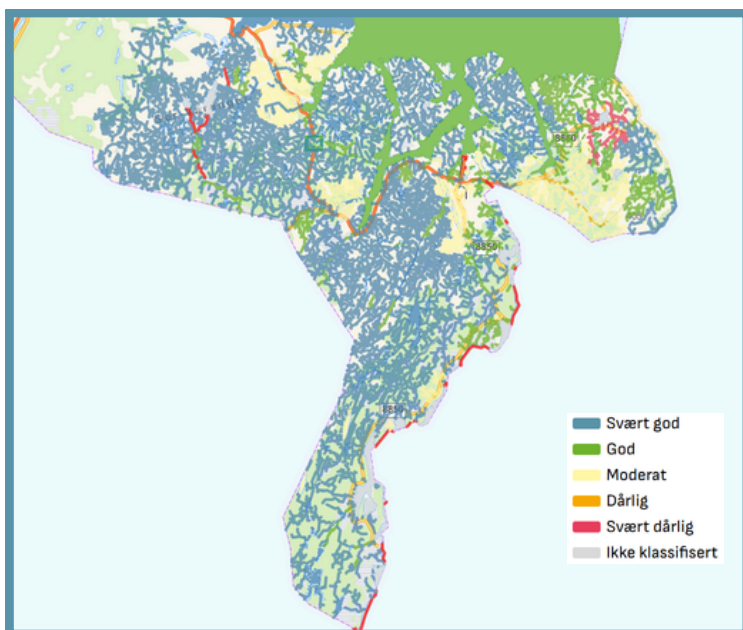
Alle vannforekomster uten utsatt miljømål skal nå **minst god økologisk tilstand/potensial og god kjemisk tilstand innen 2027**. Dette krever omfattende tiltak fra flere sektormyndigheter med effekt innen to år, noe som er lite sannsynlig. Miljømålene bør derfor revurderes ved oppdatering av den regionale vannforvaltningsplanen.

Usikkerheter

Dette dokumentet gir en oversikt over hovedutfordringene for vannmiljøet i Sør-Varanger kommune, basert på tilgjengelige data fra Vann-Nett på tidspunktet for uthenting. Det gir ikke en fullstendig framstilling, og for mer detaljert informasjon om miljøtilstand, påvirkninger og tiltak anbefales det å bruke www.vann-nett.no.

Vann-Nett er en kunnskapsbase og et viktig verktøy i vannforvaltningen. Likevel finnes det begrensninger. Enkelte påvirkninger – som diffus avrenning, utslipp fra akvakultur og avløp – kan være **underrapportert**, og ikke alle vannforekomster er tilstrekkelig overvåket. I Finnmark, med store arealer og mange vannforekomster, kan manglende data føre til at **miljøtilstanden framstår bedre enn den egentlig er**.

I Sør-Varanger mangler flere vannforekomster definert økologisk tilstand og over **90% mangler definert kjemisk tilstand**. Dette gir et ufullstendig bilde og understreker behovet for videre kartlegging og overvåkning. Feil eller mangler i registrerte påvirkninger kan forekomme – ta gjerne kontakt hvis noe virker misvisende.

En sentral del av vannforvaltningen er å hindre forringelse av vannmiljøet. **Kommunen har ansvar for å planlegge og gjennomføre nødvendige tiltak for å oppnå og opprettholde god tilstand**. Selv med begrenset datagrunnlag gir dette dokumentet en helhetlig forståelse av de viktigste utfordringene for vannmiljøet i Sør-Varanger kommune.

Kart som viser karakterisering av den økologiske tilstanden for naturlige vannforekomster i Sør-Varanger kommune. Data hentet fra Vann-Nett september 2025.